

Sygn. akt IX Ca 850/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo SO Mirosław Wieczorkiewicz
Protokolant:	prac. sąd. Magdalena Kufel

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2016 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki jawnej D. i J. R. w G.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w L.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Giżycku

z dnia 1 lipca 2015 r., sygn. akt I C 614/13,

I. oddala apelację,

II. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Sygn. akt IX Ca 850/15

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka jawna D i J. R. z siedzibą w G. wniosła ostatecznie o zasądzenie od pozwanej (...) S.A. z siedzibą w L. kwoty 1.725 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej będącej w użytkowaniu wieczystym powódki, wpisanej do księgi wieczystej nr (...), od dnia 16 lipca 2002 r. do dnia 15 lipca 2012 r.

W uzasadnieniu wskazała, że na mocy aktu notarialnego z dnia 24 sierpnia 2000 r. nabyła prawo użytkowania wieczystego wymienionej nieruchomości, na której posadowione są należące do pozwanej urządzenia elektroenergetyczne w postaci murowanej stacji transformatorowej oraz linii kablowych. Pozwana korzysta z jej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu uregulowanej w art. 305¹ k.c., jednak nie

posiada tytułu prawnego do korzystania z przedmiotowej nieruchomości, wobec czego na mocy art. 224 § 2 k.c. jest zobowiązana do zapłaty stosownego wynagrodzenia.

Nakazem zapłaty z dnia 26 listopada 2012 r. w postępowaniu upominawczym Sąd Rejonowy w Olsztynie Wydział V Gospodarczy uwzględnił powództwo w całości.

Pozwana (...) S.A. z siedzibą w L. wniosła sprzeciw od powyższego nakazu, domagając się oddalenia powództwa w całości.

W uzasadnieniu podniosła zarzut przedawnienia roszczenia wskazując, iż termin przedawnienia wynosi 3 lata. Podała nadto, iż dysponuje tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości powódki, bowiem z dniem 27.06.2009 r. poprzednik prawny pozwanej, (...) sp. z o. o., zasiedział służebność przesyłu na nieruchomości powódki. Dnia 26.06.1989 r. poprzednik pozwanej wszedł bowiem w posiadanie urządzeń elektroenergetycznych, które zostały wybudowane w zawiązku z wydanymi w dniu 03.10.1975 r. warunkami przyłączenia do sieci elektroenergetycznej przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) przy ulicy (...) w G.. Inwestorem prac była Spółdzielnia Pracy (...) w G., która przekazała urządzenia na majątek przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) protokołami przejęcia środka trwałego z dnia 26.06.1989 r. Pozwana wskazała, że od tego dnia jej poprzednicy prawni w sposób nieprzerwany korzystali z urządzeń w zakresie niezbędnym do eksploatacji linii elektroenergetycznych i stacji transformatorowej.

Sąd Rejonowy w Olsztynie V Wydział Gospodarczy przekazał sprawę do rozpoznania X Wydziałowi Cywilnemu tego Sądu, a następnie postanowieniem z dnia 10 czerwca 2013 r. sprawa niniejsza została przekazana do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Giżycku.

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w Giżycku oddalił powództwo. Zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że (...) spółka jawna D. i J. R. jest użytkownikiem wieczystym zabudowanej nieruchomości składającej się z działek gruntu o nr geod. (...), położonych w G. przy ulicy (...). Nieruchomość tę spółka nabyła na podstawie umowy sprzedaży z dnia 24.08.2000 r. Właścicielem nieruchomości jest Gmina Miejska G..

Na nieruchomości nr geod. (...) znajduje się stacja transformatorowa, dwie linie kablowe SN 15kV(...) 3x120, dwa kable niskiego napięcia (...) 4x70, dwie linie kablowe nn oświetlenia ulicznego wychodzące ze stacji transformatorowej oraz linia kablowa nn 4x35 mm służąca zasilaniu Spółdzielni (...). Na nieruchomości tej znajduje się także jedna linia kablowa (...) 4x240, dwie linie kablowe (...) 4x120 oraz linia kablowa nn (...) 4x120, które nie stanowią własności pozwanej. Budynek stacji transformatorowej został odebrany i załączony do sieci protokołem ze sprawdzenia zgłoszonych do przyłączenia do sieci urządzeń elektroenergetycznych z dnia 22.04.1986 r., natomiast pozostałe urządzenia zostały odebrane i załączone do sieci protokołem z dnia 23 maja 1988 r. Inwestorem budowy była Spółdzielnia Pracy (...) w G.. Powyższe środki trwałe zostały przekazane na majątek przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w dniu 26.06.1989 r. Od momentu wybudowania linie nie były przebudowywane, a ich trasy nie uległy zmianie.

Jak ustalił Sąd Rejonowy przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w B. w dniu 09.07.1993 r. zostało przekształcone w Zakład (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w B.. Następnie w dniu 30.06.2007 r. ze struktury tej spółki wydzielono przedsiębiorstwo Zakład (...) S.A. Operator Systemu Dystrybucyjnego – Oddział (...) w B., które wniesiono aportem do (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. W skład tego przedsiębiorstwa wchodziły m.in. prawo własności nieruchomości, budynków i budowli oraz ruchomy majątek sieciowy obejmujący w szczególności urządzenia służące do doprowadzania i odprowadzania prądu elektrycznego. W 2008 r. Zakład (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. zmienił nazwę na (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. W dniu 31 sierpnia 2010 r. nastąpiło połączenie (...) Spółki Akcyjnej w L. z (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. przez przejęcie przez pierwszą ze spółek majątku drugiej z nich.

Pracownicy pozwanej regularnie co dwa lata dokonują oględzin stacji transformatorowej, natomiast linii kablowych niskiego i średniego napięcia co pięć lat. Przeglądy dokonywane są w ramach potrzeby. Dojście do urządzeń konieczne jest w sytuacji wystąpienia awarii oraz w przypadku oględzin.

W ocenie Sądu Rejonowego pozwana posiadała tytuł prawny do korzystania z nieruchomości powódki w zakresie służebności przesyłu, w związku z czym powódce nie należy się wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez pozwaną. Zostały bowiem spełnione wszystkie przesłanki prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu. Poprzednicy prawni pozwanej trwale korzystali z urządzeń posadowionych na nieruchomości powódki od co najmniej od 27 czerwca 1989r., a domniemanie ciągłości posiadania nie zostało przez powódkę obalone. Nie zostało również obalone przez powódkę domniemanie posiadania przedmiotowej służebności w dobrej wierze w związku z czym bieg terminu zasiedzenia wynosił 20 lat. O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Wyrok powyższy w całości zaskarżyła powódka. W apelacji zarzuciła:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego:

-art. 6 kc poprzez:

a) jego błędne zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że to strona powodowa winna wykazać, że pozwanej nie przysługuje tytuł prawny do nieruchomości, podczas gdy w istocie złożone przez pozwaną dokumenty nie stanowią podstawy do uznania, że kiedykolwiek posiadała ona tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie budowy spornych urządzeń oraz ich przeglądów i modernizacji;

b) jego błędne zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że to właśnie na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia, że strona pozwana dysponuje tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości, podczas gdy powód od samego początku kwestionował fakt posiadania przez pozwaną tego tytułu oraz wykazania przesłanek do uznania zarzutu zasiedzenia za skuteczny, co w ocenie powoda winno skutkować przerzuceniem ciężaru dowodowego na pozwaną, gdyż to właśnie pozwana z przedłożonych przez siebie dokumentów wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne;

-art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że z przedłożonych przez pozwaną dokumentów wynika, że objęcie posiadania spornych urządzeń nastąpiło dnia 26.06.1989 roku i nosiło ono znamiona posiadania w dobrej wierze, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynikają powyższe okoliczności, a nadto w ocenie powoda, materiał dowodowy wskazuje, iż posiadanie pozwanej można poczytywać wyłącznie w charakterze złej wiary przedsiębiorstwa, gdzie termin ten minie najwcześniej z dniem 27.06.2019 r;

-art. 172 § 1 w zw. z art. 292 k.c, w zw. z art. 233 § 1 poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, iż pozwana przejęła od poprzednika prawnego, prawo własności spornych urządzeń przesyłowych, podczas, gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że pozwana nie przedłożyła żadnego dokumentu wskazującego na w/w okoliczność, a co najistotniejsze nie udowodniła wpływu odpowiedniego okresu posiadania do uznania, że nastąpiło zasiedzenie służebności na rzecz pozwanej, w dobrej wierze z dniem 27.06.2009 r.

II. naruszenie przepisów prawa procesowego:

- art. 6 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie, pomimo podniesienia przez pozwaną zarzutu zasiedzenia zgłoszonego w pierwszej czynności procesowej, i w konsekwencji przeprowadzenie postępowania dowodowego w zakresie dopuszczenia i przeprowadzenia dowodów z opinii biegłego, generując tym samym powstanie po stronie uczestników dodatkowych kosztów, które w konsekwencji wydania orzeczenia i błędnego notabene przyjęcia przez Sąd i instancji, że w niniejszym przypadku zachodzą przesłanki do zasiedzenia przedmiotowej służebności w dobrej wierze, stały się niecelowe;

-art. 227 k.p.c. poprzez:

a) oddalenie wniosków dowodowych zgłoszonych przez powoda, w przedmiocie dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego, które to dowody miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy i w konsekwencji brak ustalenia należnego powodowi wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania przez pozwaną z nieruchomości;

b) oparcie rozstrzygnięcia Sądu na materiale dowodowym, który poddawał pod wątpliwość wiarygodność i prawidłowość dokonanych przez Sąd ustaleń, a mianowicie oparcie orzeczenia na przedłożonym przez pozwaną odpisie nieprawomocnej decyzji o zatwierdzeniu projektu zagospodarowania terenu pod budowę Zakładu (...) w G., z której to treści decyzji nie wynika, aby dotyczyła ona zarówno spornej nieruchomości jak i znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych stanowiących własność pozwanej;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i w konsekwencji przyjęcie, że przedłożony przez pozwaną odpis decyzji zatwierdzającej projekt realizacji inwestycji budowy Zakładu (...) w G., który dotyczył wyłącznie zgody na realizację budowy Zakładu, która nie zawierała w sobie żadnych informacji dotyczących spornych urządzeń, określenie nieruchomości, której decyzja dotyczy oraz zakresu korzystania z tej nieruchomości przez przedsiębiorstwo, stanowił podstawę do ustalenia posiadania przez pozwaną tytułu prawnego do nieruchomości, podczas, z dokumentu tego oraz pozostałych dokumentów złożonych przez pozwaną nie wynikają żadne okoliczności pozwalające na uznanie, że pozwanej przysługuje jakikolwiek tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, w szczególności wynikający z ostatecznej decyzji administracyjnej, a tym bardziej instytucji zasiedzenia służebności;

-art. 234 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że pozwaną i jej poprzedników prawnych należało zakwalifikować jako posiadacza służebności w dobrej wierze, podczas gdy materiały sprawy nie dawały podstaw do takiego ustalenia, a w szczególności zachodziły podstawy do uznania za obalone domniemanie istnienia dobrej wiary po stronie pozwanej i jej poprzedników prawnych.

Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji wskazując na trafność orzeczenia Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy i wyczerpujący rozważył wszystkie okoliczności sprawy i dowody zebrane w toku postępowania, dokonując następnie na ich podstawie właściwych ustaleń faktycznych. Postępowanie w niniejszej sprawie zostało przeprowadzone wnikliwie i starannie, zaś ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd I instancji nie wykazuje błędów logicznych i nie wykracza poza ramy swobodnej oceny dowodów.

Przede wszystkim należy zaznaczyć, że przedmiotem żądania pozwu było wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości, wywiedzione z art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c. W sytuacji bezumownego korzystania z cudzej nieruchomości posiadacz w złej wierze lub posiadacz w dobrej wierze, który dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, zobowiązany jest do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Skuteczne wobec właściciela lub użytkownika nieruchomości uprawnienie posiadacza do władania nieruchomością czyni zatem roszczenie o wynagrodzenie bezzasadnym. Taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie.

Prawidłowo Sąd Rejonowy uznał, iż zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności jest zasadny. Zauważyć należy, iż w istocie fakt, że pozwana jest posiadaczem służebności gruntowej odpowiadającej

treścią służebności przesyłu był w niniejszej sprawie okolicznością bezsporną. Tego rodzaju twierdzenia pojawiły się bowiem w pozwie, ale i również w apelacji powódki. Pozwana natomiast od początku twierdziła, iż jest posiadaczem służebności. Zgodnie zatem z art. 229 k.p.c. wszelkie okoliczności związane z posiadaniem służebności nie wymagały dowodzenia. Sporna pozostawała natomiast kwestia długości terminu zasiedzenia, co związane było ze stanowiskiem powódki, że pierwotny posiadacz urządzeń przesyłowych był posiadaczem w złej wierze, a w konsekwencji termin zasiedzenia służebności wynosił 30 a nie 20 lat, jak przyjął to Sąd Rejonowy. Zauważyć przy tym należy, że takie stanowisko powódki jest wewnętrznie sprzeczne, gdyż z jednej strony twierdzi, że pozwana jest posiadaczem służebności, z drugiej zaś neguje ten fakt twierząc, że termin do nabycia służebności przez zasiedzenie jeszcze nie upłynął.

Odnosząc się zatem do zarzutów skarżącej należało wskazać co następuje.

Przesłanki zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu wskazane zostały w art. 172 k.c. stosowanym odpowiednio poprzez odesłanie zawarte w art. 292 zd. 2 k.c. Odpowiednie stosowanie oznacza konieczność spełnienia przez posiadacza służebności przesłanek określonych w art. 172 k.c. ale z odpowiednią modyfikacją uwzględniającą specyfikę posiadania służebności i przesłanki nabycia służebności gruntowej określone w art. 292 zd. 1 k.c. Dla stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, niezbędne jest zatem spełnienie łącznie dwóch przesłanek: posiadania służebności oraz upływu czasu, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza objęcia służebności w posiadanie, przy czym posiadanie prowadzące do zasiedzenia służebności gruntowej musi polegać na faktycznym korzystaniu z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje treść służebności. Termin zasiedzenia wynosi 20 i 30 lat odpowiednio do sposobu wejścia w posiadanie służebności w dobrej albo złej wierze.

Wskazać należy, iż nie wszystkie przesłanki zasiedzenia musi wykazać osoba powołująca się na fakt nabycia w ten sposób określonego prawa. Z art. 7 k.c. wynika bowiem, że jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary. Tym samym osoba powołująca się w procesie o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości na prawo do korzystania z tej nieruchomości w ramach służebności, nie jest obciążona obowiązkiem wykazania wszystkich przesłanek zasiedzenia. W konsekwencji również Sąd Rejonowy nie naruszył art. 6 k.c. wskazując na obowiązek obalenia domniemań przez powódkę.

Nie jest również trafny zarzut skarżącej naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 172 § 1 k.c. przez przyjęcie dobrej wiary pierwotnego posiadacza urządzeń przesyłowych. Domniemanie dobrej wiary posiadacza nakazuje przyjęcie, iż wejście w posiadanie nastąpiło w dobrej wierze, co oznacza, założenie, iż posiadacz był w usprawiedliwionym przekonaniu, iż dana rzecz stanowi jego własność lub ma do niej inne prawo. Domniemanie dobrej wiary posiadacza wzruszyć może jedynie dowód, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania wiedział lub mógł się dowiedzieć o tym, że narusza prawo innej osoby. Podkreślić przy tym należy, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego dla oceny dobrej lub złej wiary posiadacza liczy się chwila objęcia nieruchomości w posiadanie, zwłaszcza wtedy, gdy ubiega się on o zasiedzenie nieruchomości. Tak więc późniejsza zła wiara posiadacza, a zatem jego świadomość, iż określone prawo nie przysługuje mu, nie ma już znaczenia w odniesieniu do długości okresu zasiedzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., II CNP 15/13, LEX nr 1411305). Z tego względu niezasadne są te wszystkie zarzuty skarżącej, które odnoszą się do braku dobrej wiary posiadacza w chwili rozpoczęcia posiadania oraz w późniejszym terminie.

W niniejszej sprawie domniemanie dobrej wiary w chwili wejścia w posiadania określone w art. 7 k.c. nakazuje przyjąć, iż pierwotny posiadacz urządzeń przesyłowych - Spółdzielnia Pracy (...) w G., która wybudowała te urządzenia na nieruchomości Skarbu Państwa będącej w jej użytkowaniu, była w dobrej wierze. W konsekwencji przyjąć należało, że w sprawie zastosowania ma krótszy – dwudziestoletni termin zasiedzenia (art. 172 k.c.).

Należy podkreślić, iż pozwana mogła doliczyć okres posiadania swoich poprzedników prawnych na mocy art. 176 k.c. Pozwana dołączonymi do odpowiedzi na pozew dokumentami wykazała przeniesienie na siebie posiadania urządzeń przesyłowych poczynając od pierwotnego posiadacza. W ocenie Sądu Okręgowego przedłożone dokumenty nie budzą

wątpliwości co do ich wiarygodności i wynika z nich jednoznacznie przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych także posadowionych na nieruchomości powódki.

Sąd Okręgowy nie podziela natomiast stanowiska Sądu Rejonowego dotyczącego daty zasiedzenia służebności w niniejszej sprawie. Od razu jednak należy zaznaczyć, że okoliczność ta na nie miała wpływu na zasadność roszczenia o wynagrodzenie, gdyż do zasiedzenia służebności doszło jeszcze przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie. Związane to było z zakazem nabywania przez zasiedzenie nieruchomości państwowych, co zostało zniesione ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321, z późn. zm.) z dniem 1 października 1990 r. Zatem najwcześniej od tej daty mógł biec termin zasiedzenia służebności w odniesieniu do urządzeń przesyłowych posadowionych na gruncie Skarbu Państwa.

Stwierdzenie czy w sprawie doszło do nabycia przez pozwaną przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu jest o tyle istotne, że w orzecznictwie przyjmuje się, że upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu. Skutek zasiedzenia w postaci nabycia służebności gruntowej wynika z mocy samego prawa, ma charakter pierwotny i nieodpłatny. Tak więc, jeżeli doszło do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu czy też wprost służebności przesyłu roszczenie uzupełniające o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości wygasa i nie może być skutecznie dochodzone także za okres sprzed daty nabycia prawa przez zasiedzenie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 lipca 2014 r., I ACa 237/14, LEX nr 1527216). W niniejszej sprawie taka sytuacja odnosi się do roszczenia dochodzonego pozwem.

Reasumując pozwana wykazała, że przysługuje jej skuteczne wobec powódki prawo do korzystania z jej nieruchomości w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu. W związku z tym nie jest zasadne roszczenie o zapłatę oparte na twierdzeniu, że brak jest podstawy prawnej do władania przez pozwaną nieruchomością powódki.

Mając zatem na uwadze wskazane wyżej okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w wyroku.

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 3 i § 12 ust 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz.490 ze zm.), zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.